

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Vocabularius iuris utriusque

[Speyer], Sept. 1478

[L]

[urn:nbn:de:bsz:31-313403](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313403)

¶ *¶* **¶**

Ralende sunt certi dies mensū a

calon grece q̄s est wco latine vt notat̄ in .l. q̄
ante kalendas ⁊ in .l. qui eū .ff. de ver. obli. quia
p̄missio talis p̄mittit̄ añ kalendas dupliciter
accipi potest scz ante inceptas ⁊ ante finitas.
Et in dubio inep̄tacio debet fieri contra stipu
latorem .l. veteribus .ff. de pact. l. quicq̄ astrin

gante .ff. de .v. obli. Ergo p̄r̄ inde est ac si p̄misset ante kalen
das finitas Et tūc b̄q̄ sequitur quicquid p̄misset ante kalendas
fit illi similis qui p̄misset kalendis Et allegantur isti tex. cum ra
cione p̄missa in argumentū ad testes concordandos. quoz ali
qui debent ante guēram alij post vt qui dixerunt post intelligant̄
post inceptam. et qui ante intelligant̄ ante guēram finitam Et
hoc fuit dictū angeli et ymmole .l. Si quis pemptorie sup. i. glo.
Et to .l. ij. §. penul. et .l. ij. §. cū quid ff. si cer. pet. per. bar. in .l. i.
C. de vsu. iud. l. infulam. §. penul. ff. solut. matri per. Jaco. buē .i.
l. Sed et si possessioni. §. Item si iurauero ymmola. ff. de iur. iur. in
l. inter stipulantein. §. i. ff. de .v. obli. Innocen. in .c. cum attingit .
de offi. dele. in .c. cum tu. et glo. magistral. in .c. In nostra de test.
Et aliqui dixerunt q̄s testes tales ideo cōcordant̄ ne puniant̄ de
falso non vt probent. vt p̄toct̄ in legibus alle. Alij dicūt quod
concordant̄ vt p̄bent vt per glo. in dicto .c. Cum tu. Sunt ergo
kalende p̄ma dies in quolibet mense Etiam dicte a calon. quia an
tiqui colebant p̄mū diem mensis et sic dicuntur quasi colendi.
Vel dicūtur a verbo greco calo. i. wco qz romani habebant pre
cones quos p̄ma die mensis mittebant per teriam dicentes Vo
cat vos senator ad nūdinas p̄parare vos De h̄ est glo. notabil
in .l. Cū bisext̄ .ff. de .v. sig. q̄ etiam declarat̄ nonas et yd̄ de quibus
vide in fi. primi libri cōputi cyrometralis et in alijs Item in fi. li.
vi. in glo. i. super data libri.

¶ *¶* **¶**

Labra sunt ymagine que distil
lant aquā salientem scz aque et fistule que salie
tibus p̄ngūtā.

¶ *¶* **¶**

Lamo om̄s est macellarius vel beccarius a la
mando sic dictus quia dilaniat et dilacerat ani
mā et p̄ frustra carnes incidit et vendit Vel
est ille q̄ lanam sepat a corijs bestiarū et exuit

siue sciat bestias Et sic dicitur a lamificio secundum glo. mel. cum de la
monis. ff. de fū. instru. 7 instru. l. e.

Lata culpa est non intelligere quod omnes bene intelligunt et non
facere quod omnes faciunt vel maior pars. vel id facere quod nulli
vel pauci faciunt. ff. de. v. sig. l. late.

Lexis culpa ut in .s. pterea q. mo. re. strahi. ob. insti.

Leuiissima culpa non est prouidere quod sapientissimus prouideret
ut posui rem in capsula et cum clauis clausa et crederetur esse clausam
clauis amota non probans an esset clausa Et similiter si leui depo
sitarius non obligatur si res deposita perditur nisi partes sic conue
nerint Sed de lata culpa semper tenebitur Et etiam est lata cul
pa nescire iura civilia. l. leges. C. de legibus ubi casus ad litteram
quia omnes debent scire iura civilia Non ergo excusatur dicens
nesciebam quod lex prohibebat Etiam in maleficiis ignorantia crassissi
ma et negligentia maxima lata culpa est que dolo copatur Sed
casus fortuitus est inopinatus rei euentus qui nullo hominum reme
dio prouideri potest ut. C. de pigno. acci. l. que fortuitis. m. insti. e. ti.
.s. Item is cui uide. s. culpa

Latitare est se maliciose occultare animo fraudandi credendo
res suas agere volentes. ff. quibus cau. in posses. e. l. Fulcinius. s.

Quid sit latitare. et dicitur in glo. c. Consultacionibus. ij. de offi. dele.

Latini sunt vel dicebantur olim quidam qui ita erant a dominis man
missi ut erant in uita liberi et gaudebant plenaria libertate in lo
nis suis sed in morte serui erant quare post obitum eorum non pote
rant succedere parentibus. et ergo bona eorum tanquam seruorum ad
dominos deuoluebant Et heredes eorum nichil post mortem eorum con
sequerentur Sed strariaz habent conditionem debitorum ut. s. dictum
est in litte. D. in defuetudinem abierunt quia pessima condicio erat
Unde insti. de libertate. Versus Vita latini gaudent debitorum morte

Larue sunt de formationes hominum propter appositionem coloris

Laudum est sententia arbitri. et laudare est sententiam arbitra
lem ferre. Item laudare debet arbiter in loco ubi commissum
est factum. alias non ualet laudum. l. Si cum dies. s. si arbiter. ff. de
arbi. Sed quomodo locus accipiat. dicit Ludouicus de roma. quod
pro ciuitate et allegat spe. singulariter in ti. de arbi. s. Item queri
tur an stricte. et. s. sequitur Item laudum arbitrorum non potest rescin
di pro textu instrumentorum de nouo repto. si equiperas arbitri men
tu transactio Si autem quis equipare reductio appellacionis tunc posset
sicut in appellacione in qua non probatur probato. dicit Fride
ricus de semis in consilio. cc. xxxv. quod incipit petrus testatur

De.

¶ Legatus est ille cui certa patria vel puincia omittit gubernanda ut in c. i. de app. potest etiam dici legatus quicumque ab aliquo ad aliquos est missus Aliter legatos dicimus eosque quos ad uocatos vel patronos causarum que in forensibus negociis preminentibus litigantibus suum prebent patrocinium Et nota quod tria sunt genera legatorum quidam de latere domini pape mittuntur ut cardinales quos appellant fratres Et tales possunt absoluere homines sue et alterius puincie in puincia et extra et occupantur per consilium Alii sunt non de latere sed datui Illi simpliciter in legacione mittuntur ut prelati qui tantum absoluunt puinciales et in puincia non extra constitutos Et occupantur per duobus puinciarum Tercij sunt natui qui filiarum ecclesiarum pretextu legacione funguntur ut archiepiscopus cantuariensis de quo in c. i. de offi. dele. no. li. vi. Et tales sunt quatuor scilicet archiepiscopus eboracensis Cantuariensis Remensis et pisanus ut no. in al. c. i. de ti. li. vi. al. Et legatus per litteras de sua legacione fidem facere debent si exigat ut. C. de mada. princ. l. unica Et eius vice fungitur a quo destinatur et vicem alterius gerit quare honoribus est sicut ille cuius vicem gerit lxxxix. di. c. vlt. dicitur quod dyaconus non debet sedere ante presbiterum nisi locum habuerit sui patriarche tunc enim sicut illius locum tenes honorabit ut lxxxiiiij. di. c. i. Item legatus generalis potest cognoscere per simplicem querelam et per appellacionem de causis subditorum suffraganeorum suorum ut no. in glo. cause illorum. c. i. de ti. Et legatus a latere conferre potest ecclesias vacantes si est cardinalis alias non ut no. c. i. de ti. li. vi.

¶ Legatus proconsulis est cui proconsul postquam puincia est ingressus mandat iurisdictionem determinatam et assignatam aut quandoque in itinere moram passus vel necessarium trahens ut in l. aliquando de offi. proconsul. et lega

¶ Legatum est donacio quibus in testamento a testatore relicta in ista de lega. §. i. et ff. de lega. ij. l. legatum. Vel est liberacio hereditatis qua testator ex eo quod uniuersum heredis foret alicui quod collatum velit esse in legatum ff. de lega. i. Et relinquit legatum non ut heredi sed cui placet ut dicendo hoc illi de lego vel relinq. i. dandum dispono Vigebat aut legatum per pluribus modis quandoque per vendicionem his verbis ille amodo vendicat a me illam rem sibi ut suam ut dicat suam esse et petat ut suam Quandoque per dampnationem his verbis heres meus dampnatus esto. i. obligatus esto. sibi illi dare Quandoque secundum quosdam legatum per dampnationem quam a testatore aliquid

relinquitur in penam et in damnū heredis hoc modo Si heres meus
ticia duxerit in vxore in damnū suū et penā certū lego Quādoq;
vigeat legatum per verbum finendi his verbis finio illi hanc re
i. permitto illū habere. si vero res apud illum esset aptus esset
modus legandi vt fineret eū habere quod apud eum tunc esset
Quādoq; per preceptionē scz cū duos vel plures heredes insti
tuit et alteri eoz prelegauerit aliquid ad huc idem preceptaret
et prealij heberet Et nota qd legatum regularit̄ tradit ab he
rede et fideicommissum fere idem est qd legatum Sed est dictum
fideicommissum scd qz olim pendebat ex fide heredum Sed modo
qd iuris est in vno item et in alio

Legatarius est ei aliquid legatum est et qui legatum accipit
Et talis potest esse testis in testamento vt insti. de testa. ordi. §. le
gataris Sic etiā fideicommissarius vt ibi dicitur

Legare est vltima voluntate testatoris de singulis rebus dispo
nere et legatū ab herede pstandum alicui relinquere Etiā lega
re alia significatio est mittere et sic inde dicitur legat. i. miss.
sed dū significat relinquere venit inde legatū Et legare omnes
possunt qui testamentū facere possunt et legari potest omnibz ill
qui possunt heredes institui Item legare potest res testatoris et
heredis etiā res extraneae persone Et sic quantoq; testator sciebat
rem alienam esse Et tūc debet rem illā emere a domino et tradere
legatario. et si dñs vendere noluerit debet heres legatario trade
re estimacionē Item possunt legari fructus futuri Itē iura actio
nes et seruitutes sed non res que non est in re natura vt ppo
theutaurus Et ea de quibz non est commercium vt for. romanū ba
silica vel templa et que publico vsui detestata sūt Itē potest le
gatū relinq. qbuscūq; verbis aptis tamē et idoneis vt si dicat te
stator lego. dare iubeo. impero. mando. precipio. et sic de alijs Itē
relinq. potest legatū in re in dictū et sub conditione Et potest testa
tor hmoi legatis apponere conditionē quā voluerit. qz heredis in
stitucō est caput et fundamentū testamēti Et qz sine heredū in
stitucōe nō valet testamentū Itē multū inest tabellionū de he
rede considerare et inquirere. scdō d. hereditatis diuisione. scio qz pos
sunt et debent institui. q̄to q̄o et qualiter fiat heredū institucio
Legitime ptes heredū his verbis ostinent Quatuor aut infra
dāt natis iura trientē Semissim vero dāt natis q̄nq; vltra Ar
bitriū seq̄tur substācia cetera p̄ris Quarta tibi satis est si sis extra
neus heres Tūc trebellaris cū reddere cūca rogaris Tūc defal
caris cū p̄legata guaris De istis p̄tibz. v. glo. in c. raynlicius de

testa.

Legittimū dicitur lex mobilis. Primo quod non est prohibitū et sic per abnegacionem prohibiti, ut successio de legitima. Secundo strictius quicquid est permittum non per abnegacionem prohibiti sed per positionem liciti. Tercio in positivo digniori scilicet a iure civili processum capiēdo ius civile largissime pro pretorio et omnibus partibus iuris civilis. Quarto processum a iure civili restringendo ut non comprehendat pretorium. Quinto omnes alias partes scilicet senatusconsulta principum placita et responsa prudentium. Sexto adhuc plus restringendo ius civile solum per lege. xii. tabularum. Septimo maxime restringendo solum per lege. xii. tabularum exclusis responsis prudentium et edictis pretorum. Ita notatur in l. unica. C. quando non per par petenti act. hec catho. saccus.

Leno est qui precium per comparato stupro accipit vel hanna tam de adulterio duxit vel qui eam adulterio subicit vel adulterum se facit vel questum de adulterio uxoris accipit vel qui mēcipia questuaria habet scilicet qui taberne vel alicui negociacioni apponit meretrices ut plus lucret. Et hic est in famis vel qui uxorem deprehensam in adulterio in matrimonium retinuit ut. C. ad l. iuliam de adul. crimine lenocinij. Et in glo. de multis modis lenocinij concordantie allegantur. C. despecta. semi. et lenqui. h. s. lenones li. xi.

Letamē est sterquilium a letando dictū quod letas facit segetes. **L**etale idem est quod mortiferum. unde dicitur de aliquo vulnerato ad mortem quod letale vulnus habet. Et venit a letū. i. mors. unde Boletij leti causa fuere mox.

Lex est constitutio populi qua maiores natu simul cum plebibus aliquis sanxerunt. secundum ysa. li. v. et dicitur lex est. Et dicitur glo. quod olim populus statuit leges. Sed hodie transtulit hanc potestatem in imperatore insti. de iur. na. gen. et civi. §. Sed quod principum. Vel aliter lex est species iuris et ponit quādoque stricte scilicet pro eo quod populus romanus senatorio magistratu interrogante veluti consule constituebat insti. de iur. na. gen. et civi. §. stat autem. Nam Nil est quod senator erat et populum consulebat an eis placet ita statuit et populus respondebat ita. Et etiam sic diffinitur Lex est commune preceptum virorum prudentium consultiō. delictorum quod sponte vel ignorantē contrahunt colercio. communis reipublice sponsio. ff. de legi. l. i. Quādoque ponit large pro omnino rationabili statuto. Unde etiam dicitur lex est sanctio facta iubens honesta. prohibens contraria quod sumit ex lege greca. ff. de legi. 2. senatusconsulto Lex etiam quādoque dicitur consuetudo. l. q. i. e. ij. Quādoque ratio. l. dis. consuetudo. Quādoque ius scriptum huius constitutio quecūque Quādoque constitutio

civilis tantū Et qualis debeat esse lex habet in .c. erit .iij. bis .v. di-
cit Erit autē lex honesta iusta possibilis scdm naturā et p̄rie osuetu-
dinē loco tempeq; oīemē necessāria utilis et manifesta ne ali-
quid p̄ obscuritatē in capcione contineat Et ibidē .7. c. sequen. §.
leges dicit qd nō est iudicandū de legib; sed scdm ip̄as Et leges
institūtur cū pmulganē et firmantur cū morib; utenciū cōpro-
bant Inā lege nō tota p̄specta in civile est iudicare vel responde-
re .ff. de legi. l. in civile Et leges ip̄e canones sacros firmantur in
autentico de ecclē. ti. §. i. collis. ix. de iudicijs Clerici. c. i. de tur. ca-
lūp. et. c. i. de no. d̄p̄. nunc. vbi subditur Sacrorū statuta canonum
principū ostitucōibus adiuuātur Et sic d̄. p̄uerso in materia civili
Jus canonicū cedit et imitatur Lex alia p̄uata alia publica. Lex
publica ē que a sanctis p̄rib; scripturis est confirmata v̄ lex cano-
num Lex p̄uata est q̄ ex iustitū spiritū sancti in cordib; fidelium
est scripta scz caritas q̄ dignior est prima. xix. q. ij. due sunt
¶ Legum autoris seu inuētores ponūtur dis. vij. c. moyses et. c. Fu-
erūt vsq; in fi. dis. eisdē vbi d̄. moyses gētis hebreē prim⁹ oīm
diuinas leges sacris l̄ris explicauit Forone⁹ rex p̄mu⁹ grecis le-
ges iudiciaq; ostituit Marcurus trimegistus prim⁹ egipcijs le-
ges tradidit Et dicit glo. qd d̄. trimegist⁹ p̄p̄ tres potēcias. elo-
quēciā sciēciā et v̄tē Solon p̄m⁹ leges atthenēsis edidit Li-
guri⁹ prim⁹ lacedemonijs ex apollinis autoritate diūxit Ruma-
pumpili⁹ q̄ romulū successit prim⁹ in regno leges romanis edi-
dit Quā cū p̄p̄s sediciofus ingrat⁹ ferre nō posset decē viros legi-
bus scribēdis creauit q̄ leges ex libris solonis & greco in latinū
p̄monē translatis. xij. tabulas exposuerūt Fuerūt autē hī decē viri
Ap̄i. Claudij. Genicij. veterij. Julij. Magnij. Sculpicij. Sex-
t⁹ v̄ Sextigij. Curacij. Rumelij. Postum⁹ Hī decem sūt electi
ad scribendas leges scz p̄. li. v. et. bi. Leges autē in libris p̄m⁹ cō-
sul. pompeij⁹ redigē voluit s; non p̄seuerauit obtrectatorū metu
Deinde cesar scz julij cepit idē facē s; ante mēse d̄. est Paulatin
aut antiq; leges vetustate atq; in curia aboleuerūt. q̄rtū et si iam
null⁹ vs⁹ sit Noticia t̄n necessaria videt scz p̄. li. v. et. bi. et. c. ij.
dis. vij. vbi glo. dicit causā q̄re noticia illaz legū est necessaria
est vt sciat causā q̄re tollat. C. d. cadu sol. l. vnica Quia papa ar-
guit etiā abrogato iure. c. nouit de iudi. vel ideo noticia taliū est
necessaria vt re. p̄bē. maledicta. xxvij. di. legim⁹. 7. c. q̄ de mēsa
¶ Leges noue et legum codices et a quibus ceperūt habetur. c.
fuerūt p̄alle. dū dicit p̄. v. s. Noue autē leges a constantino cesare
ceperunt et reliquis succedentibus erant p̄mixte et in ordinare

postea vero theodosius minor augustus ad similitudinem gregoriani
et hermogonia in Codice factum constitutionum a constantini temporibus
sub proprio cuiusque imperatoris titulo disposuit quem librum suo nomi-
ne theodosianum vocavit.

Leges quibus non utimur quoniam fuerint facte re. ff. et insti. de ex-
here. lib. per totum et in multis partibus. Nam ut dicitur di. ij. de que-
dam leges quoniam dicuntur ab his qui obiderunt ut consulares. tribunicie
iulie aciliae. cornelie. Et precipue lex pompeya. lex papia. a papio.
alias a papimiana. lex falciaria et quam plures alie de quibus q.
Quedam etiam dicuntur a locis ut lex rodia et similes.

Lex acilia loquitur in eo casu cum quis culpa sua alicui damnum de-
derit veluti equum servum vel aliud animal occiderit vel vulnerave-
rit seu vestem suam sciderit aut in illis rebus damnum dederit. Et in hac
lege venit culpa levissima ut si quis ex alto se precipitauerit et super
alium ceciderit tenetur lege acilia. Casus vero etiam occidentem ex-
culat insti. de le. acqui. §. iniuria. Et si putator ramum dixerit et
non proclamaverit. et sic aliquem occiderit tenetur. e. l. Sed non tenetur
lege Cornelia de sicca. in qua venit tantum dolus. ff. ad le. acquil.
et ad le. corne. §. sicca. Re. §. Actio legis aciliae.

Lex commissaria proprie non est lex neque tenetur consultum sed potius
pactum. Et habet locum cum ita venditor ducit cum emptore ut si
non fuerit solutum precium totum vel pars cum quodam portio. Statim
soluta est ut in tali die vel tempore sit res inempta vel in vendita si
dictum sit ut redeat possessio vel dominium ad venditorem. Tale
autem pactum non habet locum in pignoriis sed in emptionibus ut ff.
de le. com. l. vlti. et l. si fundus. Et quod res sit inempta ita accipi-
tur. Si venditor inemptam esse velit cuius causa id cavetur. Alias
fraudare venditor si exusta villa in potestate emptoris esse non
dando pecuniam inempti. Facere fundum tex. est in l. ij. ff. e. ti.

Lex cornelia de falsis poenam irrogat his qui falsum testimonium dixe-
runt vel falsum testamentum vel aliud quodlibet instrumentum scripse-
runt aut sigillaverunt aut alias falsum omiserunt puta in moneta vel
mensura. Et est dicta lex cornelia a cornelio inuctore. Dicit etiam te-
stamentaria. Et eius poena in iudis est ultimum supplicium in liberos ve-
ro deportatio insti. de pub. iudi. §. Item lex cornelia de falsis.

Lex cornelia de sicariis loquitur de his qui hominem dolo malo inter-
ficiunt scilicet telo vel iactu furtivo et homini. Vel etiam de lex cornelia
de veneficiis a veneno puta cum quis alium interfecit veneno aut magi-
cis futuris vel incantationibus vel quod mala medicamina publice vendidit.
Et de sicariis a sicca acuta vel cultello eo quod significat ferrum.

vel cultz vt insti. de pub. iudi. §. ficarii aut vnde dicit glo. ibi
dem qd ficca est cultus vt imqz incidens que portat peregrini
quãdoqz in baculo qdam ita qd nō patet. vnde versus Est ficca
mucro latens ficarius inde vocatur.

Lex duodecim tabularū fuit origo totius iuris ciuiliū secundū
glo. insti. de iu. na. gen. et cui. §. ex non scripto in. v. origo. ff. de
origi. iur. l. ij. §. j. Et dicit lex scripta in. xij. tabulas. Quas decem
a ciuitatibz atthenensiu et laccedemoniorū a. decē viris fuerūt abla
te Et due ad illaz declaracōez p. eisdē decem viros postea addi
te vt dicit glo. in. v. decē viros. §. deintel. moyses di. viij. Cū em
leges ppter discordiā plebeoz cū nobilibz fere p. xxx. annos in
desuetudinē abiissent crati fuerūt decē viri. q̄ enstulerunt leges
grecorū in latinū et eas in decē tabulis eburneis scripserunt Et
hij decē viri postea videntes in illis decē tabulis multas leges de
esset accepta potestate corrigendi diminuēdi interpretādi abtē
di et supplendi duas alias tabulas addiderūt Et deinde dicta est
lex. xij. tabularū Postea cū pdicti viri sibi magistratuū n̄ usurpa
rūt a p̄fo sūt creati et sic officiales sūt facti q̄ senatusconsulta com
posuē postea p̄tores constituti sūt q̄ edita p̄toz fecerūt Et lex. xij.
tabularū sic dicitur et hoc nomē oīp̄ accepit cū romani iura penes se n̄
habuerūt s̄ essent penes grecos Ipi leges scriptas desiderātes
a grecis miserūt nuncios ad grecos q̄ supplicarēt eis vt iura tra
derēt romanis n̄ greci remuerūt Mittētes greci ex eis sapiē
tē q̄ndā vt exploraret an digni essent romani legibz q̄ cū romā
venissent romani ex cogitātes qd fieri poterat. q̄ndaz stultū ad
disputādū cū greco posuerūt vt si p̄beret derisio esset Greco nutu
disputare incepit et leuauit digitū vnū significās qd vnū esset de
us s̄ stult⁹ credēs qd vellet eū vno oculo cecare duos eleuauit
digitos scz indicē et mediū. q̄ etiā ad iuramentū necessariū leuanē
et cū eis etiā pollicē sic naturalit̄ euēit q̄si grecū cecare vellz vtro
qz oculo Greco aut credidit q̄ trinitatē ostēderz Itē grec⁹ aper
tā manū extēdit vt ostēderz oīa nuda deo Sult⁹ aut timēs ala
pā seu maxillatam sibi dari pugnū clausū q̄si rep̄cussur⁹ leuauit
Greco intellexit qd de⁹ oīa clauderz palma Et sic credēs romāos
dignos legibz abiit et decē viros discretis a romanis electis q̄s
greci dignos iudicauerūt leges imp̄uerūt Et sic greci tradide
rūt ipsis decē tabulas eburneas in q̄bus cōtinebat tā ius scriptū
qd i ciuitate atthenaz frequētabāt q̄ nō scriptū qd i altera ciui
tate scz laccedemoniorū erat in vsu Postea nō isti decē viri uerūt
sic cū decē tabul. reuēsi ab ip̄o p̄fo romā. habuerūt potestatē sup

illas .x. tabulas examinandi addendi et ut .s. de h in glo .i. ff. de
ori iuris ¶ Lex falcidia dis. ij. c. quedam in fi. prohibet ne quis in testa-
mento plus extraneis legare possit quam ut quarta pars sit heredibus
data Dicit autem falcidia a falcidio fabulo auctore Vel secundum Azo-
dicam est a fabri falce .i. a diminutione. quia iam in primo singulari
bus relictis reserat legatis ut falce resecantur segetes Nam olim
licuit cuiuslibet totam hereditatem suam alteri relinquere Sed postea Falci-
dus statuit quod quarta pars hereditatis deberet relinqui heredibus
legitimis et ut .s. de ff. Tripliciter est falcidia. una debita iure na-
ture. alia iure institutionis. tertia dicitur quarta trebellianica que opor-
tet heredi instituto qui rogatus est hereditatem alij restituere dis-
ij. c. responsa de testa. rapnucius et. c. rapnaldus

¶ Lex Fufia de plagiariis eos persequitur qui liberos aut suos vel filios
alienos ab urbe vel de una provincia ad aliam subducunt et eos ve-
dunt fraudulentis inscijs dominis et proprijs suis ut .ff. ad. l. fa. d. pla. l. i.
et. l. lege. et. l. eum

¶ Lex Fufia alias fufia vel fuffia. canina non permittebat in testamē-
to manumissiones fieri nisi usque ad certum modum vel numerum suorum
licet inter vivos sit Sed hodie ista sublata est et multo magis licet
ret in ultima voluntate Et de canina forte a quadam inducitur que canis
vocabatur Nam canis naturam servabat que stat in palea que nec si-
bi habere potest nec alij fauet ut sit dionysius rei domine institutio do-
na .s. e et aliud Talis ergo mouebatur tanquam canis. quia non pote-
rat tenere suos nec libertatem paciebatur eis dari insti. de. l. fusi. ca-
tol. in glo. i.

¶ Lex helyascencia debitorum est de lata libertate de qua insti. q.
et q. mo. manumit. non pot. s. eadem lege helyascencia que domino minori
viginti annis non aliter manumittitur permittitur quam si vindicta .i. virga
probris apud villam .i. apud locum villam super his iustis causa manumissi-
onis approbata fuerint manumissi. ut ibidem textus inquit.

¶ Lex iulia de adulteriis et stupro persequitur adulteros et eos qui sine
vi virgines viduas aut honestas aut honeste viuentes corumpunt et
violant Et non solum temeratores. aliarum nuptiarum gladio punit. sed
etiam eos qui cum masculis nequandam libidinem exercere audent siue
non veretur insti. de publi. judi. s. Et lex iulia de adulteriis Et ibi
pro. de legibus hic positus quia publica iudicia sunt.

¶ Lex iulia de ambitu. punit eos qui per ambitum seu ambiciones mune-
ribus datis ad honores ad officia publica accedunt seu succedunt
De quo insti. de publi. iudi. in .s. sunt preterea in glo. Et in. l. i. ff.
ad. l. iuliam de ambi.

Lex iulia lese maiestatis eos punit q̄ in principē aut in rē publicā aliquid omittūt et mactimatur Et est extra tales statuta pena capitalis Itē q̄d vsq; ad quartā p̄geniē nō succedūt nati ab eis nisi p̄ principē dispenset cū eis Et sic pena ei⁹ anime ammissio nē sustinet vt. C. ad. l. iuli. ma. l. quisquam et insti. de pub. iudi. §. publica autem.

Lex iulia repetundarū loq̄tur de hīs plebēdis q̄ tempore administrationis aliquid acceperint vt iudicaret vel nō iudicaret vel aliquē in vincula ducerent v̄l nō. Ad hoc em̄ competit vt datum reseruet et q̄d alter puniat vltra hoc etiā competit contra eosbē illis q̄ ab ipsis aliqua violenciam passi sunt vt si coactus fuerit quis a talib; vendere rem suā minor p̄cio quā valebat Et in similibus casib; ff. de l. iul. repetun. l. iij. iij. et v.

Lex iulia de residuis punit eos q̄ officium publicū aut administrationē habuerūt Et tempore administrationis sue publicā pecuniam quā acceperūt in quocūq; negociū erogādam retinuerūt vel q̄ rēpublicā quā acceperūt tradendam in cōmunis rario nō respuerūt ibidem Sed penes se furtiue et dolose retinuerūt vt. ff. ad. l. iuli. pec. l. ij. et l. iij. §. lege

Lex iulia de vi publica punit eos q̄ vim cū armis fecerūt vel intulerūt Et est pena deportationum vt insti. de pub. iudi. §. Item lex iulia.

Lex iulia de vi priuata punit eos q̄ sine armis vim inferunt in publicacōe tercie partis bonoz Si autē vi raptus v̄genis vidue vel sanctimonialis aut alias fiat facientes et opē flagitō dātes pena capitis puniūt insti. de pub. iudi. §. Itē lex iulia de vi puata.

Lex iulia nothana loq̄tur de latina libertate vt insti. de liber. §. libertinoz autē.

Lex iulia de annonā competit cōtra illum qui facit vel procurat annonam fieri cariorē q̄ in hoc leditur rēpublica vt. ff. ad. l. iuli. de anno. l. ij.

Lex iulia peculat⁹ cōpetit cōtra illos q̄ pecuniā vel rēpublicā v̄l sacrā v̄l religiosā furāt pena v̄l vt insti. de pub. iudi. §. lex iulia.

Lex iulia mistellia alias vistellia h̄z locū q̄n marit⁹ relinq̄t v̄l or̄i in testamēto aliqd sub certa p̄dicōne si alteri nō nupserit Et cōdicione nō seruata non tenet heres dare relictū p̄ istā legē Et qualē facit caucōez vi. in aut. cui relictū. C. de iudic. viduitate. et lege iulia mistel. tot. et. l. i. ibidem.

Lex ortensia lata. i. facta. a rege nō nē sortita est. q̄ eā statuit et fecit q̄ concordauit h̄e plebe et pplm et principē q̄ constituit

vt non min⁹ aut plus valeant plebicita quā lex populi. de q̄ insti.
de iu. na. gen. et ciui. §. Sed et plebicita.

¶ Lex papia patrū dicitur p̄na p̄ fūcipiendis liberis Et dicit a
papiro autore alias papimiana a papmiano autore. vj. de h̄ insti.
p̄ quas p̄lo. no. ius. acq̄. in. §. sanctitū etenim.

¶ Lex pompeia d̄ patrocidijs alias paricidijs punit eos q̄ patri
aut matri aut ayo p̄ ayo. aut alteri de osanguimib⁹. aut parentis
bus suis morte infligūt Et statuit illa lex penā acrimā q̄d tales
in culeo. coreo bulito. sūtantur in. q̄ ponatur vipera. cum symia
cane. et gallo gallinatō et in mari vicino sic piciatū v̄l in flumi
ne p̄m̄q̄ si mare nimis remote fuerit De h̄ys omnib⁹ no. insti. d̄
pub. iudi. §. alia deinde.

¶ Lex p̄ antonomastici dicitur lex p̄ excellēciam

¶ Lex publiciana dicitur a publiciaō pretore auctore. Re. s̄. actio
publiciana.

¶ Lex rodia de iactu subuenit h̄is q̄z merces causa om̄is pecu
li euitadi. gēcte sūt et p̄ iactu nauis salua facta est Quib⁹ datur
actio extra magistrū nauis v̄l eos q̄z merces sūt salue Et d̄ rō
dia ab insula rōdo alias rodifis in q̄ antiq̄us pluriū fuit v̄l mer
catorū Et dicit glo. h̄ inq̄ssima est scz q̄d parentib⁹ naufragiū
oīa auferūt inhabitatores v̄l. l. modestim⁹. ff. de. i. No die aut ex
cōiati sūt hac lege vtētea vt dis. ij. c. q̄dām et sequentib⁹

¶ Lex satira est q̄ de plurib⁹ s̄l loq̄tur reb⁹ dicta sic a copia rezz
et q̄si a saturitate Vñ et satira scribere ē poemata varia odere vt
oracij. iuuenal. p̄ h̄i. rō di. ij. c. Satira et fm̄ p̄ h̄i. li. v. d̄ q̄. C. d̄ lati. li
bis. col. l. vnica i p̄n. ¶ Lex atilia loq̄ d̄ omissione tutele in p̄m̄
tijs et presidib⁹ eaz. rome p̄caris vrbani et maiori p̄e tribunoz.
pleb. de q̄ vi insti. de atilia tu. p̄ to. ¶ Lex vitellia loq̄ de liberto
appetēte ea q̄ i genyis t̄m̄ ap̄tūt p̄ta honores et dignitates al
serēdo se ingenuū esse De q̄. ff. de sta. ho. l. ingenuū. ¶ Lex viax
d̄ solitaria excellēcia. ¶ Lex mūcipal̄ d̄ quā aliq̄ ciuitas constituit
sibi Et ē ius ciuile insti. de iu. na. gen. et ciui. §. i. in glo.

¶ Lex canonica appellat̄ diuina. c. nimis d̄ iur̄iur. et c. i. de iura ca
lūp. Et lex ciuil̄ d̄ lex humanas. ij. de p̄scrip. li. vj. Doteft tamen
ius canonicū etiā dici lex humana qz sūt in eo multa ab hoib⁹ sta
tuta. licz respectu alioz iurū civilū dicat̄ lex diuina Sif̄ lex ciuil̄
p̄t̄ d̄ diuina aliq̄ respectu p̄no. sac̄ d̄. et p̄ ipaz q̄s relig. os⁹ effi
ciē vt. C. de legi. et osti. l. leges. q̄re impator d̄ religiosissim⁹ in
p̄hemio institucō. vj. c. q̄ iure di. viij. et l. fi. C. d̄ p̄scrip. l. d̄ xi. Et
archi. in. v. hūane. c. f. d̄ p̄scrip. li. vj. vbi d̄ q̄d le. diuinitus p̄ ora

principū sūt pmulgate. xvi. q. iii. nemo. xi. q. iii. impatores Et ali-
 qñ vocant leges publice. iii. q. v. de accusacōibus Aliqñ leges
 exteroꝝ vñ leges seculi vt dicit Sꝫ canōnice diuine dicunt. iii. q.
 v. quia suspecti. et. c. canonica Et legibꝫ cuiuslibet studere deberet
 qꝫ nō pmittūt quēquaz in eis peritū in paupertate viuē vñ in anxie
 tate inori. vt in qñt iuriscōsultus in aut. de hēre. z fal. §. fi. coll. p.
 Et in pñmio. ff. vbi. dicit tex. legū oratores dicit. hñ. afficiūtur
 §. nos vero et. glo. in. v. dicitissimi ponit. vñ. Dat. galien. opes z
 sanctio iustimiano Ex alijs pñteas vt. s. de A. in dictione ars.
¶ Legius R. e. s. homagium legum.

Li.

¶ Libellus pluribꝫ modū accipit vt nō. spe. in tractatu libellorum
 Quātoqꝫ enī dicitur paruus liber vel codicillus vñ cedula in qua
 actor causam et actionē expmit Et est duplex. qdaz est accusacō
 nis. et ille in criminalibꝫ locū hz Et quidā ouencōis. z ille in ciuili
 bus vt est glo. vñca in princ. c. p. de li. obla. Et debent plura con
 neri in libello vt in hys vñsibus otinet Quis. qd. corā. qñ. iure pe
 tat et a quo Recte cōpōsit quisqꝫ libellꝫ hz Nā libellꝫ cōuencio
 nis debet cōtinere nomē actoris scz qꝫ sit qꝫ cōueniat Et quid pe
 tat scz rē qꝫ petit Et nomē iudicis scz corā quo agit Et ius qꝫ res
 petit et sic causam petendi Et nomē rei. scz a qꝫ res petit. etiā tem
 pus Et dies in quo libellꝫ dat Sꝫ in libello accusacōis cōtineri de
 bent nomē accusatoris nomē rei et iudicis et crimē de qꝫ agit Et
 quātoqꝫ psona cū qua crimē dicit omisū Et locꝫ in qꝫ Et dies ac
 cusacōis pñfessio accusacōis corā iudice et mensis in qꝫ crimē est cō
 missū Sꝫ diē et horā ibi ponē nō est necesse scz g. off. Nāqꝫ et se
 cūdo ponit p pane azimo seu succimericio. C. de epis. audie. l. iudi
 ces vbi tex. inqꝫ qꝫ in carceratis debet victualis substantia mimi
 strari vel tradi libellis duobꝫ aut tribꝫ surnis Et dicit ibi glo. i.
 panibꝫ alibꝫ bi. vñ a liba libe. qd est panis albu vñ succimericio Et
 sic libellꝫ est diminutiū Vñ dr puer noluit libū a sacerdote acci
 pe in aut. ibi alle. Nāqꝫ z tciō capie p pñtibꝫ pncipi oblati. C. qñ
 libel. pñ. ob. fa. lit. otel. Quāto p iudice delegato. ff. de offi. con
 sul. l. nec quisqꝫ Quāto p scriptura cōmātoris Sexto p scriptu
 ra recusacōis Septio p scriptura quā vir dat vxori quā repudi
 at et illa dr libellꝫ repudij Octauo p scriptura appellacōis. ff. de
 appel. l. i. Nono p scriptura quā iudex dat appellanti scz apñlis de
 appel. c. Cordi. li. v. Decimo p scriptura ifamatoria qꝫ dr libel.
 famosꝫ quā nullꝫ scribere debz nec dicere sub pena capitis. fm
 l. res proprie enī libellꝫ est scriptus a agit is questionē orimens

et futuram actionem deponens Et dicit Cy. qd est brevis scriptura
ra intencionē actoris vel accusatoris strariū clare deponens Et
sic libellus non debet esse verborum utens superfluis nec obscu-
rus vel alternatiu. qz alternatiua ponit obscuritatē vt no. in glo.
ii. l. Si in re. ff. de rei vendi. Est tamē libellus incertus admittend⁹
vbi incertitudo puenit ex facto adūsarij iuxta no. in. c. Signifi-
cantibus de libel. obla. et qd quādoqz libellus ternatiu⁹ admittat
no. ibidem. videlicet de obsequiūne. Nūquā tamē de rigore iuris in
sti. de act. §. sunt et alij alias. §. Sep. iste qdem et ea q sunt obuetu-
dinis obseruatur. ff. de edili. edict. l. qd si fugitiu⁹. §. apud labio-
nē et melius. e. ti. l. qd si nolit. §. q mancipia et glo. in. c. abbate sa-
ne de re. iudi. li. vi. in glo. v. p. omniū vel quasi que est elegātissima
et aurea dicenda Vel sic libell⁹ est brevis membrana actoris peti-
cionē et causam continens et actionē cōplectens Dicit aut libellus
a libro diminutiue ppter sui breuitatē sicut codicill⁹ a codice secu-
dum spe. in ti. de libel. accep. in prim. Vel dicit a libra. i. iusticia Vñ
iudex debet statera equa lance ministrare. xlv. dist. omnis. xxiii.
q. i. offeram⁹ et. c. abbate sane de re. iudi. li. vi. in. §. p. f. ergo
et. c. i. e. ti. li. vi.

Libellus repudij Re. repudium

Liberalis causa est qn principalit mota qstione ab aliq dicitur
alijs sey alius s⁹us seru⁹ esse Ipsa vero ostendit se esse liberū si
vero ostendat se esse seruū nō actoris s⁹ alteri⁹ nō est causa libera-
lis sed est causa domini. et causa h ponit p iudicio.

Liberi sunt qui in genuis nascunt ff. ut aut liberi qui manu-
mittunt Et dicuntur a libertate Et sunt filij et filie. et ceteri oēs in
recta linea descēdentes vsqz ad trinepotes Et vltim⁹ dicuntur in-
feriores seu posteriores Sift. parētes dicuntur oēs ascendētes p
patnāz seu maternā agnitiōez nobis nūcti vsqz ad tritauū Et vl-
teri⁹ dicuntur superiores seu maiores Appellacōe g liberoz intelli-
guntur nepotes ex filijs et alijs descēdentib⁹. ff. de v. sig. l. liberoz
Et h ex mascul⁹ s⁹ appellacōe filioz regularit nō comprehenduntur
nepotes insti. q. ha. tuto. pos. in fi. et est glo. sup. v. liberi in cle. vni-
ca de bapti. facit glo. i. in. c. in p. senescia de pba.

Libera hoc dictio significat posse fieri libere quod mandatur
Non tamen significat vltra mādatum genenale Et sic non vide-
rentur concessa que requirunt mandatum speciale. et hoc de vsu
communi. Licet secus ex significato. attento de iure scripto.

Tūc enim significat posse fieri quod sine mādato speciali non fie-
ret excepta donatione i. pcurator cui generaliter. ff. de pcura.

iūta. l. fili. ff. de dona Significat ergo qđ pollet alienare quod non possit procurator cui est ocella generalis administratio nō expresso verbo libera cui significatur addit et operatur Non aut significat donacionē quia donacio ex natura est gratuita. vñ nō scđm bar. in. l. qui rome. §. calimachus. ff. de s. obli. Verbu libera in illo tantū operat ad qđ referē. §. g. dicendo Constituo te procuratorē ad agendū et defendendū litē testandā dāns et concedēs liberā potestātē rē Non videt ocella administratio cause s; solū instancie quia hoc vba imponat Et de causa nō possū trāsi gere sed solū de instancie Itē ibi constitui procuratorē ad recipiendā solucionē dāns ei liberā potestatem. qđ potest progare terminū fa. de procura. l. iij. ad agendū l. vj. et. l. duo. ff. de administra. tutor. Itē de verbo plena. l. si procurator. §. q si plena C. de procura Item si tñs ocellit qđ procurator possit quod ipse dominus licet nō expressit vbum libera vel plena potestate. l. creditor. §. lucius ff. mābati Item si dñs pmisit te ratū habitur. quicqđ per suum procuratorem actū fuerit. l. i. ff. de procura.

Liberacio sumit p disposicione liberatoria et significat dinterfite Nam ibi testator legat debitori suo q solus est liberacione significat qđ debitor agere possit ostra heredem vt eū liberet per acceptilacionē. l. iij. §. Nam de effectu. ff. de libe lega. Quia quāto testator dicit volo liberari vel lego liberacionē significat qđ vult ad herede liberari ex cōmuni modo intelligendi Itē ibi duo sunt rei pmittendi q tenent ad idem debitū qlibet in solidū testator legat vni liberacionē significat qđ ille possit agere cōtra heredem vt liberetur per pactū. Sed alter nō liberatur nisi ille vñ liberaretur ex maiori vi videlicet acceptilacione Nam tunc etiam alter liberat sicut acceptilacio capitur pro tali solucione qđ vno soluente alter liberat Secus in pacto Sed certe pactū liberacōis in simplici racione valet tantū sicut acceptilacio Item duo sunt rei pmittendi socij vni legata est liberacio significat qđ etiā ille cuius nomē ascriptum nō est habet p legatario Et sic agere potest vt liberet sicut ille q noiatas est Et si testator ei pūtere voluit qđ pbat ex similib; dieuris sufficient qz in ostraento socij sunt Et intellige socios s; m. bar. q; omne lucrū et damnum est omune in illo debito Item ibi duo sūt rei pmittendi non socij facti debitor ex pecunia q puenit ad vtrūq; vel conuersa s; in cōmunē utilitatē testator legat liberacionē vni non liberabitur p acceptilacionem sed per pactum Et istud pactum pficiet etiam alteri in pte seu medietate debiti Sic intellige quod no. glo. in. §.

Nunc de effectu palle. Conclude ergo aut sunt socij et liberacio fit p acceptilacione. Et sic facta vni pdest etiam alteri Sz iste alter non legatarius nō potest agere nisi vbi testator ei prouidere voluit. Aut non sunt socij et tūc liberacio fit per pactū de nō petēdo et pdest alteri in mediate vt in altera mediate tantum cōueniatur. Item nota qd pactū factū vni pdest alteri prout actū est et nō alias. Nam si est actū ius ex eo queri tantū illi cui fit illi querit tantū. Si vero actū est ius queri vtriq; tūc querit vtriq;. In dubio vero pactū factū reo pdest fideiussori Sz nō pactum factū fideiussori econtia pdest reo nisi vbi fideiussori fit acceptilacio et principalis est obligatus re. Quia tūc hęc acceptilacio respectu pncipalis otinet pactū qd sibi pdest. l. Et per iusiur. §. Et si fideiussori. ff. de accep. Possset tamen dici qd principalis liberat ipso iure q; hoc fit per consequenciam vt ibi no. In acceptilacione aut si fit principali pdest fideiussori facta aut fideiussori pdest ei tantū si hoc est actū. In dubio pdest principali licet nō semp prout no. l. Gay. ff. de libe. lega. Et finaliter concludit quod liberacio vni persone in vna re vel in vno debito ad aliā personā aliā rem vel aliud debitū extendit. Si is disponētem quouis probabili medio voluisse significat. Et liberacio generalis nō oprehendit que ibi nō otineri aliq; mediū occludit. Et liberacio necessa specialiter generaliter inter viuos et vltima voluntate significat quod significare qd vis mediū probabile declarat.

¶ Libertas est res spūalis et ideo potest venire in omuacionem cū alio spūali de re. p. mu. c. ad questiones. et de ser. nō ordi. c. nullus in glo. vlti. Item libertas est natural facultas eius qd cuiq; facere libet nisi qd vī aut iure prohibetur insti. de iur. p. lo. in prim. Et hęc facultas quāuis late pateat tamen ei quādoq; resistit de facto vt quādo nō possunt quod desideramus vel de iure vt quādo non facere furtum aut rapinā prohibemur.

¶ Libertas latina fuit libertas q̄ habebat qd si moreretur ille cui dabat libertas tūc tenuit si si supuixit tūc nō tenuit Sz hodie est correctā per. l. j. c. de lati. liber. tol. Re. s. latini. Et dicebat latina p similitudinē. Nā vt romani nominati sūt quia romanis subiciebant et incolumes mittebantur licet scdm rem latini vel romani nō essent. Et illā libertas latina dicitur cum nō esset vera libertas.

¶ Libertas debitoria Re. s. debitorij

¶ Libertas fideicommissaria est quā testator directe nō voluit competere sed per manumissionem alteri cui fidei hoc omisit sed vt manumitteret.

¶ Libertas testamentaria est q̄ ex ipso testamēto directe competit. vt. C. de testa. ma. in prin. in glo.

¶ Libertas vindicta est que fit per vindictam. C. de vindi lib. in prin. glo.

¶ Liberti siue libertini sunt q̄ ex iusta causa a seruitute manumissi sunt. Nec est inter eos differēcia licet quidā min⁹ putent dicit libertinū esse filium liberti. vnde libertus meus. vel libertin⁹ dicitur le qui seruus ingus fuit. sed manumissus eum. Et ego ipi dicitur patron⁹. de quo glo. super. §. in seruitute in p̄. de liberti.

¶ Libertus abortiuus est qui in testamēto eius qui abortus est. mortuus mandamittitur.

¶ Libertus assignatic⁹ est quē patron⁹ eius ex liberis suis eē velit ipm assignauit.

¶ Libearius est q̄ in libra apponendo pondera causas rez. deteminaat. vel est libros vendens et custodiens.

¶ Libripens item est quod librarius de quo glo. in p̄. de testa. in prin.

¶ Liberacio sumitur pro disposicione liberatoria et significat si uerfimode vt. §. habetur. D. D.

¶ Liceri et licitare est rem appreciare. vnde dicitur nō curo centum grecos vno obulo liceri. Sz licere actiuū significat rem precio mēsurabile estimare quanto precio valeat. Vñ versus Diues in orbe licet pauperē sed nemo licetur.

¶ Liceo em̄ est actiuū in significacōe. et passiuū in uoce. Sed liceo econtra. Vnde Non licet esse michi qui me non asse licetur. Inde licitare est frequenter estimare valorem rei vendibilis. Et licitator. i. suator. vel prouocator seu psoneta.

¶ Licitacio est vendicio pposita vt cum aliquis emptor in re ab altero uolente emere p̄cium auget. Vñ quāto aliqua res publice uenalis exponitur et vn⁹ offert. x. et alter. xv. quāto proclamatum est qd̄ qui plus offert eam habebit. Ille qui plus offert dicitur aliū vincere licitacione. Vnde cū alterum sic intendit superare plus offerendo in quacūq; negociacione licitacio est vt qui licitacione vincit rem feret. C. de sacrosanc. ec. aut. Qui res et. C. de fi. instru. et iur. hasteficalis. l. Quicūq; l. x. Est ḡ licitacio subastacio vel oblatio ad subastacionē vt in l. licitacio. ff. de pub. iudi.

¶ Licitarij dicuntur qui emēto uendēto uel obducendo rē aliquā uel negociando aliqd̄ aliud plus offerēdo alter alterū p̄cedit superare.

¶ Licencia multiplex est. vt no. archi. xxiii. q. ij. Si abstineret.

¶ Lima est instrumentum fabriue. i. ferreū quo metalla roduuntur.

poliuntur manuatur. et purgatur. vij. q. j. §. Cum ergo ubi ferum
et est glo. in c. pastoralis de re iudi. in cle.

¶ Limites sunt fines vel termini regionum. Inde limitare terminare
dicitur vel restringere. Vñ limes est terminus agris positus positus
vel pratis seu campis. vel etiam dicitur meta. Sz limen est in troitus
domus dicitur a limite. Nam limina sunt edium. limites vero regionum
vel finium. et in l. q. mo. ius pa. po. soluit. §. dicitur est aut

¶ Limitari dicitur quod ostenduntur inter castra et ciuitates vel con-
fina opida ut limites defendat et cogant ut. C. de fundis limita. l.
vbi. fi. li. xi. Et dicitur accur. sup. rubis. ibidem quod quidam habent p
limitosis limitrophis. a trophos. i. descriptio et limites. i. descrip-
tis ad usum limitum alias militum quod imperium custodiunt

¶ Limitarche dicitur principes locorum in quibus sunt diuersarium
prouinciarum aut regnorum diuersorum limites et termini. Inde etiam di-
cuntur Collimitarche quod officina opida vel ciuitates tenent in limitibus
locorum. ¶ Linea est collectio personarum ab eodem stipite descenden-
cium diuersos gradus omnes et numeros distinguens. vi. no. io. an.
sup. arborem sanguinitatis

¶ Lintrea non dubitatur velum vocari

¶ Lintrearii sunt qui lintreas nauis vel nauium vel lintreareorum
negociacionem exercent et

¶ Lintrearia est talis negociacio. Lintreariosa vel lintrearium
est negociacio lintrearioz

¶ Litem pendere est litem contestacionem esse vel litem in certo esse
cum tamen ambiguntur sit eius exitus et euentus. Nam litem et iudicioz
euentus est incertus. ff. de peculio. l. quod debet pendere aut dicitur
lis per appositionem recusacionem consultacionem vel relacionem vel quod diu dif-
finitiuam sententia non est lata. de quo per doct. vt. li. pen. p. to.

¶ Litem contestari dicitur quod actor proponit intencionem suam et actionem
coram iudice contra aliquem et ille statim negat tunc est lis contestata
et dicitur pendere. nam in suspensio sunt omnia donec lis soluitur. i. termi-
netur vel ad superiorum negocium transmittatur. Et dicitur lis pendere quod ad
is ut nichil induat quatuor occurrentibus. Primo quod citacio emanue-
rit. Secundo quod a iudice oportet. Tercio quod ad partem puenerit vel
parte impediente quod minus puenerit. Quarto quod in ea talia sint expres-
sa quod per seruatur super quibus uentur ut in cle. fi. vt lite pendente
Et per se dicitur quantum ut ibi non quod emanet et pueniat debito tpe

¶ Litis contestacio est negocii principalis ab actore et reo hinc inde
facta narracio. Quam narracionem precedere debet libellus nisi forte de
consensu partium remittatur. ff. ut litem contestacio coram iudice

p naracionē actoris et contradictorjā responſionē rei vt quia ne-
gat vel p aliquā excepcionē opponit animo oſtendit litē. i. ea mē-
te vt in cauſa pcedat vel deſinat. Et ergo litis contēſtacio ſcōm
Goff. hincinde apud iudicē negocij principalis facta naracio p
principalis pſonas nō per abuocatos niſi forte principales ateo
fuerint in diſcreti vt eoz defeat de licēcia iudicis p alios ſupple
atur vt in. c. paſtoralis de iudi. Et litis oſteſtacio eſt in cauſa actōis
et oſſictus in cauſa de ſ. v. de glo. bo. in. l. dudū. ij. in. v. ppoſitam
de elect. quō et qm̄at litis oſteſtacio

Litigioſa res eſt mobilis vel immobilis res vel ſe mouēs & dñi
dñio cauſa mouē iter petitorē et poſſeſſorē ouencione iudiciaria
p̄cibz vel principi. Quis et iudicē inſinuatis et p eū futuro reo
cognitiſ. C. de litigio. aut. litigioſa fit aut res litigioſa in oſimen-
ti oblato libello. Alij dicūt rē litigioſam nō eſſe ante litis oſteſta-
de hoc glo. in. c. i. vt lite pen. li. vi.

Lis a oſtencione limitis pri⁹ nomē ſupſit de q. virgij. limes erat
poſitus litē vt diſcerneret agri. c. forus de v. ſigni. ad. m. diu. Et
lis ſr mota cū fuerit oſteſtata. c. ex pte. ij. de. v. ſigni. et. c. aduer-
ſario de excep.

Litis q̄ſi oſteſtacio eſt qm̄ aliq̄s ouent⁹ in iudicio ſup rebz mobi-
libz q̄s poſſidet nomine alieno nominat dñm in iudicio et accipit
inducias ad tenēdū dñō vt ad iudicē veniat vel mittat. Si ip-
ſe dñs nō optet in termino ſibi ſalo tūc lis q̄ſi oſteſtata eſt contra
dñm ſiue habeat p oſteſtata ad mērupendū longi t̄pis p̄ſcripcōez
vt in. c. q̄maz frequent. §. i. alijs. v. q̄ſi ſi ſup vt lite. nō oſteſt.

Litteris ſr obligacio oſti qm̄ q̄s oſiteat aliquā in aliq̄ inſtru-
mēto ſe recipiſſe pecuniā quā nōdū recepit ſub ſpe numeracōnis
future ſibi facente put a creditore eidē pmiſſū extitit. Illi opte-
tit actio nō numerate pecunie ſi exigat ab eo debitū ante quā re-
cepit. **L**ittere de rato dicūtur pcuratorie qz oſtituēs pcurato-
rem ſemp adit. in fine qd quicq̄ pcurator fecerit ſup cauſa ad
quā datus eſt ratūm ḡtum et ſabebit vt in. c. cū dilectus & reli-
tom. glo. **L**itigatores nomine nō ſoluſ actor ſed etiā reus in-
telligitur vt. c. i. de lit. oſteſt. li. vi.

Lo.

Locacio eſt pſone vel rei ad vſum facta ocellio mercede rei pe-
cunia numerāda conuēta alioq̄n de alia re erit oſtract. in nomina-
t⁹ de quo vi. no. per dñt. de lo. et oduct. ſup rub.

Locus eſt burſa vel marſubij in. c. i. de tax. in glo. dñs locu-
los habuit vt indigētibz ſubueniet. c. ij. q. ij. Dñs loculos faciat

Locator est ille q̄ rem aliquā p̄ certo precio v̄ certa mercede alicui vtēdam cedit v̄ aliū re sua mercede sibi ouenta vti p̄mittit vt cum loco tibi domū meā ad habitāndum in ea ego dicoz locator Tu vero qui sic vteris seu ad sum recipis obductor nūcu- paris vt in .c. p̄ de lo. et obu.

Locati actio Re. s̄. actio locati.

Locuples Re. s̄. bona liberoz.

Locus religiosus Re. s̄. religio.

Locus sanctus dicit̄ q̄ firm⁹ est et v̄tutibus munit⁹ dño qui dem p̄ sanctū est sc̄z a sanguimp̄. i. a peccatis violari debet. de q̄ infra. de re. diui. s̄. sancte quoqz res

Locus insignis sc̄dm Jo. an. in .c. Statutum de rescrip. li. vi. est ciuitas licet ibi nō sint periti. Et de hoc dat ibi ratiōē Sed sc̄dm Innocen. Hosti. et abbatē nō sufficit eē ciuitatē nisi sit ibi copia peritoz Compesculan⁹ dicit̄ sufficit si de vicino possit locum ha- beri periti Paulus s̄ ligarijs in cle. vnica de fo. v̄pe dicit̄ insignem locū in q̄ potest copia haberi necessarioz p̄ ip̄o familia et equi- tibus suis licet nō sit copia peritoz

Loci adiectio significat diuisimode disponi. v̄. ḡ. Testator dic- ticio lego centū quqz sibi volo solui s̄ pecunia quā habeo in tali lo- co puta tali castro tali domo tali archa Et si in illo loco nichil ē tunc nichil debet. si min⁹ est nichilomin⁹ tota pecunia debetur. l. Quidam testamento. ff. de le. i. l. lucio. ff. de ali. et ciba. lega. vbi te- stator legauit alimēta libertis postea scripsit q̄ ex certis fundis percipient̄ si non possunt percipi ex illis fundis aliūde debent suppleri fa. l. paulo. Calimacho. s̄. fi. ff. de le. iij. Ratiō quia loc⁹ s̄ apponi- tur ad demonstracōnez vñ solucio fieri possit v̄ nō a taxacionē seu restrictionē legati q̄re legatū nō restringit̄ Etia quia legatum fuit factū in genere et sic remanet in genere et adiectio loci refē- tur ad designacōez fiēde solucōis Et qd̄ de legato d̄r Itē in con- tractu intelligit̄ paritate rōnis vt si dicat̄ p̄mitto tibi centū sol- uenda de pecunia quā habeo in tali loco Et ibi lego vel p̄mitto decē que habeo in archa si nichil ē nichil debet Si min⁹ est illud tantū debet. l. si tern⁹. s̄. Qui q̄nqz. ff. de le. i. Quia loc⁹ adiect̄ sum- me imēdiatē Et p̄ s̄ significat qd̄ illa sūma q̄ ibi est debeat̄ et nō alia Vñ testator v̄l p̄missor se refēat ad illd̄ corp⁹ pecunie qd̄ ibi ideo si nichil ē nichil debet v̄ q̄ten⁹ ē eaten⁹ tūm debet Cete- ra multa exempla ponit petr⁹ Burgūdi in .s̄. Sac̄menta. l. mie st- pulatē. ff. de v̄. obli. Et finalit̄ loci adiectio opat̄ qd̄ rō dicat̄ v̄ lege disponit̄ v̄l put̄ volūtas disponētis dicat̄ quā q̄duis mediū

ppabile declarat vt. l. cū cert. ff. de vi. tri. et ole. lega. l. Si debi-
tor. §. 1. ff. de straxe. emp. et ven. l. cū qu. kalēdas. ff. de. v. ob-
li. l. legatū. §. vim. ff. de annis lega. l. Ex eo. ff. de vino. tri. et ole.
lega. cū similibus

¶ Logographus. i. scriptor publice rōnis Et dicit a logos sermo
vel lexis ratio et graphos scriptura Et scdm accer. in rub. C. de
tabe. scrib. et logographis. li. x.

¶ Longa consuetudo est que decē vel viginti annis inuacit et multo
magis longior tpe vt si triginta vel xl. annis pdurat

Lu.

¶ Lucrifacere. i. acq̄rere.

¶ Luere est liberare vnde dr piguus lūis. i. liberat Aliomō acci-
pit p̄ puniri vnde dr luo penas. i. punior Vñ Ere luo p̄gnus pe-
nas eruce. luce tenebras Dicit et lucē q̄ salitur et ouis. de p̄mo
significato vide mlti. de lega. §. sed et si rem.

¶ Lugubrare. i. vigilare. et nocte pprie attribuit. sic dr luna h̄
rabios lugubres et sol claros vi. mlti. §. lega. §. n̄ra in ter. et glo.

¶ Lustrū est spaciū q̄nq̄ annoz Vnde dicit iudicio ostat ex tribz
lustris. i. durat ad. xv. annos vt si. instru. inter dilectos. vide. s̄
iudicio.

¶ Luxuria. no. archi. de ofue. c. fi. li. vi.

Ma.

Machinatio vide supra dolus et
est q̄si astutū ingenū Quis em̄ est q̄d h̄o semel
debit malicie nō adinueniat. In aut. vt h̄i qui
ob. se habē p̄bi. res mino. post prim. col. vi.

¶ Magister nauis Re. s̄. actio exercitoria et. C.
e. ti. l. vnica li. xij.

¶ Magistri scrineoz dicebant q̄ scrineis sacri impij p̄positi erāt
Vel sunt pragmaticarij sic dicit q̄ pragmaticas sanctiones illas
scz q̄s principes faciēbāt et statuebāt ofilio p̄cerū suoz scribe-
bāt et exempla eoz si scrineis reposita ad memoriā custodiebāt

¶ Maior dr ille q̄. xxv. annoz impleuit etatē. de q̄ no. mlti. de cu. p̄
to. et per doct. de risti. in integrū. c. 1.

¶ Mayuma est ludz q̄ vigebat in mayo Et dr a mayo vel mayu
ma grece latine ingressus scz estatis q̄n herbe. frondesq̄ v̄l etes
letificat Unde venit mayus. C. de mayuma in rub. li. xi.

¶ Maior pars attendit q̄ ad numerū et sanior q̄ ad zelū iudicium
vl p̄ dicit maior ps q̄ maior i mittit. rōni vt. xi. dif. sana et. c. mlti